

Čapek, Pavel → Hejdánek, Ladislav

Pavel Čapek

in: Ladislav Hejdánek, M.L.at — 7. 3. 1964, Praha: samizdat, 1964, n. 4, p. 11-14 ♦ [publication](#)

in: Ladislav Hejdánek, M.L.at — 7. 3. 1964, Praha: samizdat, 1964, č. 4, str. 11-14 ♦ [publikace](#)

♦ korespondence, česky, vznik: 5. 11. 1962

♦ correspondence, Czech, origin: 5. 11. 1962

Dopis ze dne 5. 11. 1962

Milý Ladislave,

diskutovali jsme v naší malé skupině o Tvém článku a rozhodli jsme se, že Ti o tom napíšeme.

Myslím, že dějinný sekularisační proces je v 1. článku velmi dobře vystižen, rovněž tak nezávislost křesťanství na náboženství. Je však nutno hovořit o tom, co to znamená „proti nesprávným a nelegitimním výsledkům sekularisace postavit sekularisaci správnou, tj. takovou, k níž nás vede sama zvěst evangelia, nově pochopená a odhodlaně uskutečňovaná“. Jde tu tedy o sekularisaci „nelegitimní“ a sekularisaci „evangelijní“.

Sekularisaci „nelegitimní“ je zde teda míněna s. tak, jak se o ní obecně mluví, tj. proces odnáboženštění, který svět už několik set let prožívá. Je to reakce na to, že církev (hlavně katolická) stála vždy na opačné straně pokroku, vědy, nových názorů. Pro společenskou neúnosnost církve jako organizace byl započat boj s jejím učením. Sekularisace evangelijní je asi schopnost vracet se vždy znovu k podstatě evangelia a umět se zbavovat dobových nánosů, včetně nánosů náboženských. Tu je slovo sekularisace ovšem podstatně přehodnocováno, s provokativní úderností a naléhavostí – je interpretováno svrchovaně kladně. Takové terminologické „gruntování“ je velmi vhodné – vzniká tím vlastně z obrany útok – to se mi moc líbilo.

Ted' k 2. článku – k otázce praktického provádění evangelijní sekularisace: píšeš tam o nedostatku solidarity u dnešních křesťanů, o zahalování do náboženských hávů, o malé odpovědnosti za tento konkrétní svět, na jehož nápravě „pracují ostatní více než my“ – že je nutné „umět brát za své to, co je modernímu člověku vlastní“. A ve 3. článku, kde píšeš o „sekularisaci po svém“, jsou též slova o „skleníkových prostorách“, která jsou asi nejvíce „do pračky“.

Dovolil bych si zamyslet se trochu nad tím, jak vypadá dnes církev a „svět“, v němž máme „interpretovat evangelium tak, aby naše poselství už nebylo cizí pro uši dnešních lidí“.

1) **Situace církve** – máš dojem, že naše posice v církvi je skutečně tak ztracená a je jen udržováním chladnouchého popela? Jsou sbory, kde se už téměř nic neděje, kde se shromažďují pouze ti lidé, kteří tam chodili před 20 nebo 30 lety. Sborů bezesporu ubývá, počet členů církve prudce klesá – to je historická skutečnost. To ovšem nemá nic společného s vychládajícím popelem a se skleníkovým prostředím. Dnes si lidé nemohou dovolit takový přepych, aby v kostele pouze ukájeli své náboženské potřeby – už proto ne, že je to dost riskantní. Chodit dnes do shromáždění – to není ani holé tmářství, ani zastřené reakčnictví, jak to kdysi formuloval Václav Kopecký, nýbrž určitý postoj, v dnešní době, tak chudé na jakékoli zásadní postoje, velmi výrazný a naprosto ne bez vlivu na okolí. Vnější „staromódnost chození do shromáždění tu není na závadu; je důležité, že je postojem, dokonce i programem uprostřed bezprogramovosti.

Pokud jde o to, co se ve shromážděních děje, je nutno mnohé kritisovat (zastaralost vyjadřování v některých písních, vyježděné formulace, stereotypnost modliteb atd.). V živém sboru však není dobře možné, aby tyto anachronismy ovládly vyjadřování sboru – živá zvěst musí užívat současných vyjadřovacích prostředků a také jich užívá. Skutečné sborové společenství není jenom zvykové spolkaření, nýbrž je novou kvalitou koexistence lidí. V tom je jeho revoluční poslání, zvláště v dnešní době, kdy denně můžeme číst volání po nových vztazích, kritiku maloměšťáctví atd.

Není málo těch, kteří ve sborech poznali, co je to skutečné přátelství, skutečná pomoc a zájem o druhého. Není málo lidí, funkčně již ze života vyřazených, kteří ve sborech poznali, že nejsou opravdu vyřazení, že i pro ně je někde místo a porozumění. O těchto skutečnostech, které jsou jen projevy vlastní zvěsti o Ježíši Kristu, nelze v žádném případě hovořit jako o hasnoucím popeli. V živých sborech se děje to, po čem dnešní doba, uvědomující si nebezpečí novodobého měšťáctví, už začíná

volat. Proto živé sbory nejsou relikvií a shromaždištěm ušlápnutých pobožných lidiček, nýbrž v pravém slova smyslu avantgardou, novou společností, kde vzniká nový člověk a nové vztahy natěch základech, na nichž jedině je taková změna možná.

2) **Situace dnešní společnosti** – v článku je zdůrazněno, že nelze obcházet skutečností moderní společnosti – vědu a techniku. Myslím, že nelze většině křesťanů u nás vytknout nějaký škarohlídský pohled na dnešní společnost. Historické oprávnění dnešní struktury společnosti je dnes každému již jasné. Nikdo nepochybuje o tom, že nějaká cesta zpět je neprosto nereálná a nesmyslná. Každý pracující člověk je u nás zapojen do dnešního životního tempa – víc než 8 hodin denně. Plná solidárnost se společností je skutečností (u křesťanů) – není třeba ji klást jako požadavek. Práce je dopodrobna promyšlená, jsou harmonogramy. Lze jistě pracovat dobře nebo špatně – ovšem k nějaké zvláštní tvůrčí práci mnoho místa nezbyvá. Vše je předem stanoveno, většinou dost dobře a účelně – zbývá jen plnit úkoly. Pokud jde o poznamenání života (většiny lidí) technikou, projevuje se to prakticky jen zvýšenou konsumpcí technických produktů a mnohdy redukcí životních zájmů a perspektiv na tuto oblast.

Je otázka, jaký je v této situaci specifický přínos křesťanů, jak „provádět sekularisaci po svém“? Chtěl bych to vyjádřit ve dimensích:

a) **mimo instituce:** vyjdeme-li z toho, že dnešní život je přebit institucemi, většinou formálními a neživotnými, vyplývá nám tu nutnost aktivity právě v té oblasti, kterou instituce chtějí zachytit, ale ve které jsou svou strukturou a svými metodami těžkopádné, nezajímavé, formální. Jde o to vnášet skutečně lidské vztahy do odlidštěných poměrů (poměr k dětem, k práci), restaurovat smysl rodinného života (nejen noclehárna a zásobárna), mít zájem o to, co instituce nezachycují (výchova dospívajících, život podle určitých norem, výchova k uvědomělému rodičovství).

b) **v institucích:** pokud to lze, brát vážně dobře myšlené direktivy a uplatňovat je (zvl. práce v ROH, která bývá velkým formalismem). Studovat stanovy a umět se na ně odvolávat, když se děje něco, co jim odporuje, ať jde o lajďáctví nebo zlou vůli.

c) **vliv na zásadní otázky státní a světové politiky:** nedělat si iluze o velkých možnostech. Je doba malých programů. Otázku míru a války nerozhodnou mravní apely ani veřejné mínění. Mír zachraňuje dnes jen Pán Bůh a strach vedoucích politiků z totálního zničení světa. Dosavadní křesťanská účast v mírovém hnutí je zřetelně druhořadá, podřízená a jednostranná a sotva může být v současné situaci v oficiálním měřítku jiná.

Tento „program“ vypadá jistě chudě a nepřekračuje asi „zvěstování evangelia lidskými vztahy“, což je považováno ve 3. kapitole za nedostačující. Také zřejmě nesplňuje požadavek, „aby naše nové poselství už nebylo cizí pro uši dnešních lidí“. I to nejprecizněji a nejsoučasněji formulované poselství zůstane mnohým dnešním lidem cizí, zrovna tak jako bylo cizí dřívějším lidem. To ovšem nesmí být omluvou k setrvávání na starých formulacích (nutnost nového překladu bible!).

Vzhledem k tomu, že v současné době (a bylo tomu kdy jinak?) nelze proklamovat nějaké velké programy na reformu světa, nejen pro vnější potíže, ale především pro mnohou vnitřní neujasněnost, je nutno mít k příští reformě společnosti pevné zázemí. To je nutno mít ostatně vždy. A tím jsou naše sbory, se všemi nedostatky a omyly. Jsou to ostrovy ve společnosti, kde přes mnohé projevy resignovanosti a neoprávněného smutku jsou lidé upřímní, vzájemně si věří, v zásadních otázkách jsou jednotní a mají se rádi. To jsou kardinální vlastnosti, nutné pro jakoukoli akci. Není možné vést útok bez této zálohy. Nelze nad ní mávat rukou, neboť jsou v nich lidé opravdoví a stateční a žádní melancholičtí udržovatelé hasnoucího popela. Náboženské nánosy opadnou samy, o to se přičiní doba, napomáhat tomu je zbytečné plýtvání silami – je to již v proudu, který tvoří dějiny samy. Je a není pravda, že „to nejhlavnější se nikdy nestalo ve svatyních“. Nestalo se to v kultistích, hovících

náboženským potřebám člověka, ale rozhodně to nejhlavnější se neobešlo bez míst, kde bylo tlumočeno skutečné radostné poselství o vysvobození člověka ze zákonitostí sobectví, měšťáctví, soběstačnosti a tuposti Ježíšem Kristem. Je ještě hodně kazatelen, kde se نفرázuje a nemluví v pomazaných výročí, ale kde poselství zaznívá věčně, věrně tedy sekularisovaně – a hlavně s láskou. Proto si jich važme, považujme je za organické součásti naší dnešní společnosti, která se nemůže budovat bez nich.

Současná společnost se začíná dost bezradně rozhlížet po normách pro život jednotlivce, socialismus se stává čím dál tím více morálním problémem (morální úroveň lidí silně ovlivňuje ekonomiku, tedy nadstavba základnu), konstatuje se šířící se všeobecná lhostejnost a lajdáctví, rostoucí duševní omezenost atd. Např. Diskuse A. Kolmana se Schaffem a Garaudym o otázce přivtělení filosofie člověka k marxismu).

Zde je naše pracovní oblast – ve vsí všednosti sekularisovaného světa – a je to oblast konkrétních vztahů. Hic Rhodus! Bez naší účasti v nich s pevným zázemím a normativem sborové práce by se neměla nová země budovat.

Zdraví srdečně

Pavel Čapek